

**Тавзеҳот ба Нақшаи дохилиидоравии миёнамуҳлати
ислоҳоти идоракунии қарзи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
барои солҳои 2021-2023**

Нақшаи миёнамуҳлати ислоҳоти идоракунии қарзи давлатӣ дар асоси қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11 ноябри соли 2020, №587 "Дар бораи Стратегияи идоракунии қарзи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2023" таҳия карда шудааст.

Ҳадафи асосии таҳияи нақшаи миёнамуҳлати мазкур баланд бардоштани шаффофияти қарзи давлатӣ ва самаранокии қабули қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба қарзгирии давлатӣ, инчунин тақвину додани низоми идоракунии қарз дар асоси баҳисобгирӣ, таҳлил ва мониторинги қарзи давлатӣ ба ҳисоб меравад.

Нақшаи ислоҳот ба ҳадафҳои мазкур дар асоси се принципи асосӣ равона шудааст:

- дастрасии иттилоот;
- фарогирӣ ва пуррагии иттилоот;
- интишори саривақтии нашрияҳо дар бораи қарзи давлатӣ барои истифодаи умум.

Нақшаи миёнамуҳлати ислоҳоти идоракунии қарз қисматҳои зеринро дар бар мегирад, ки дар доираи онҳо самтҳои асосии ислоҳот муайян карда шудаанд:

1. Заминаи меъёрии ҳуқуқии идоракунии қарзи давлатӣ

Қисмати мазкур таҳия ва тасдиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии асосиро дар соҳаи идоракунии қарзи давлатӣ пешбинӣ мекунад. Афзалияти асосии ислоҳот ин таҳия ва қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи қарзгирии давлатӣ ва қарзе, ки аз ҷониби давлат кафолат дода мешавад" дар таҳрири нав мебошад, ки дар матни он таърифи идоракунии қарзи давлатӣ, ки ба амалияи оқилона мувофиқат мекунад, инчунин талабот оид ба таҳияи ҳатмии стратегияи идоракунии қарзи давлатӣ ва ҳисоботи солона дар бораи натиҷаҳои татбиқи он ворид карда мешавад.

Дар баробари ин, ба раванди таҳия ва тасдиқи Стратегияи нави миёнамуҳлати идоракунии қарзи давлатӣ барои солҳои 2024-2026, аз ҷумла таҳияи тақвими солона барои омодагии он таваҷҷуҳи махсус дода мешавад. Дар тақвим равандҳо ва амалҳои пешбинишаванда (масалан, ҷамъоварии маълумот, таҳлили сандуқи қарзӣ, таҳияи стратегия, барои баррасӣ пешниҳод намудан, тасдиқ), муҳлатҳо, инчунин воҳидҳои сохтори масъули Вазорати молия ва дигар вазорату идораҳои дахлдор муайян карда мешаванд.

2. Баҳисобгирӣ ва ҳисоботи қарзи давлатӣ

Бо мақсади баланд бардоштани шаффофияти раванди идоракунии қарзи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин беҳтар гардидани мавқеи кишвар дар рейтинги «The Public Debt Reports Heatmap» ва ҳисоботи дигар оид ба қарзи давлатӣ, ки дар сомонаи расмии Бонки Ҷаҳонӣ нашр карда мешаванд, нашри саривақтии ҳисоботи семоҳа ва солона, инчунин маводи омӯрӣ оид ба қарзи давлатӣ дар сомонаи расмии Вазорати молия Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз самтҳои афзалиятноки ислоҳот дар соҳаи мазкур ба ҳисоб меравад.

Ҳисоботи семоҳа вобаста ба қарзи давлатӣ маълумоти пурра дар бораи уҳдадориҳои қарзии навимзошуда, хизматрасонии қарз ва бақияи қарзро дар охири давраи ҳисоботӣ пешниҳод мекунад. Ҳисоботи мазкур маълумоти пурра оид ба қарздиҳандагон ва шартҳои молиявии ба онҳо алоқаманд (маблағи умумӣ, муҳлат ва меъёри фоизи қарзҳо), намуди қарз (беруна, дохилӣ ва кафолатҳо) ва тақсимот аз рӯи бахшҳо (бахши умумии давлатӣ, корхонаҳои давлатӣ, ва Бонки миллӣ), бидуни паҳн кардани маълумоти махфӣ бо қарздиҳанда мувофиқашударо дар бар мегирад. Омори хизматрасонии қарз маълумот дар бораи пардохти воқеии қарзи асосӣ ва фоизҳо барои ҳар як категорияи дар боло овардашуда, инчунин дурнамои нишондиҳандаҳо барои давраи ҳисоботии ояндаро манзур менамояд. Ҳисоботи семоҳа оид ба қарзи давлатӣ на дертар аз охири моҳи дуюми семоҳаи оянда нашр карда мешаванд. Ҳисоботи солона оид ба қарзи давлатӣ аз рӯи фарогирӣ ва пуррагии маълумот бо ҳисоботи қарзии семоҳа ҳамоҳанг карда мешавад ва на дертар аз семоҳаи якуми соли оянда интишор карда мешавад.

Дар натиҷаи иҷрои тадбири мазкур доираи васеи ҷамъиятӣ, қарздиҳандагони амалкунанда ва эҳтимолии давлатӣ метавонанд ба ҳисоботи даврии оид ба қарзи давлатӣ, стратегияҳои идоракунии қарзи давлатӣ, нақшаҳои солонаи қарзгирӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои қарзи давлатӣ,

ки аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардидаанд, дастрасӣ пайдо намоянд. Тамоми маълумот бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ дар платформаи ягона дар сомонаи расмӣи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр карда мешавад.

Ҷамчунин, дар доираи нақшаи миёнамуҳлат дар нимаи аввали соли 2022 насби низоми муосири баҳисобгирӣ ва идоракунии қарзи давлатии DMFAS ва омӯзонидани кормандони Вазорати молия ҷиҳати истифода намудани низоми нави баҳисобгирии қарз дар назар дошта шудааст.

Бо истифода аз барномаи DMFAS, кормандони Сарраёсати қарзи давлатӣ ва ҷалби сармоягузори давлатӣ метавонанд:

1) Сабти тамоми маълумот дар бораи қарзи умумии давлатӣ, коғазҳои қиматноки қарзӣ, кафолатҳои давлатӣ, азнавқарздиҳӣ ва грантҳоро ба роҳ монанд;

2) Дурнамои дақиқ ва ҳисоботи зарурии стандартӣ ва мухталиф, аз ҷумла ҳисобот барои санҷиш, назорат ва бюллетенҳои омориро омода намоянд;

3) Таҳлили сандуқи қарзиро, ки ҳамчун асос барои таҳияи стратегияҳои идоракунии қарзи давлатӣ хизмат мекунад, анҷом диҳанд.

3. Рушди бозори дохилии коғазҳои қиматнок

Дар шароити вучуд доштани хавфи баланди асъории сандуқи қарзии кишвар, беқурбшавии пули миллӣ нисбат ба асъори хориҷӣ, ки боиси хароҷоти иловагӣ барои хизматрасонии қарзи беруна мегардад, рушди бозори дохилии коғазҳои қиматнок ва барориши уҳдадориҳои қарзӣ бо пули миллӣ метавонад хавфҳои сандуқи қарзии кишварро коҳиш дода, ҳамчун сарчашмаи алтернативии маблағгузорӣ дар давраи кӯтоҳмуддат хизмат расонад.

Дар доираи қисмати мазкур қабул намудани сиёсати нави барориши коғазҳои қиматноки давлатӣ дар бозори дохилӣ тавассути музоядаҳои шаффофи рақобатпазир бо меъёрҳои фоизи бозорӣ пешбинӣ карда шудааст. Дар натиҷаи тадриҷан зиёд намудани ҳаҷм ва муҳлати коғазҳои қиматноки давлатӣ талабот ба онҳо аз ҷониби иштирокчиёни бозори коғазҳои қиматнок меафзояд.

Барои беҳтар намудани раванди идоракунии маблағҳои пулии Сарраёсати хазинадорӣи марказии Вазорати молия, то охири соли 2021 таҳия ва тасдиқи барномаҳои солонаи қарзгирӣ аз рӯи векселҳо ва вомбаргҳои хазинадорӣ, инчунин оmodасозии тақвимҳои дахлдор барои барориши векселҳои давлатии хазинадорӣ ба нақша гирифта мешавад.

Нақшаи солонаи қарзгирӣ маълумот дар бораи маблағҳои индикативии қарзгирӣ аз қарздиҳандагони расмӣ ва ҷалби қарзҳои тиҷоратӣ аз сарчашмаҳои беруна ва дохилиро барои соли молиявии оянда дар бар мегирад. Нақшаҳои солонаи қарзгирӣ тақвими барориши дарпешистодаи векселҳои давлатиро дар бар мегирад, ки дар он санаи музояда ва ҳаҷми умумии мақсадноки уҳдадорӣ қарзӣ барои ҳар як музоядаи дахлдор дарҷ карда мешаванд. Музоядаҳои векселҳои давлатӣ мутобиқи эълон гузаронида мешаванд ва натиҷаи онҳо тавре нашр карда мешаванд, ки дар онҳо маълумоти муфассал дар бораи ҳаҷми умумии дархостҳои пешниҳодшуда ва қонёшуда, инчунин даромаднокии пешниҳодшуда ва қонёшуда барои пардохт дар сомонаи расмии Вазорати молия ҷойгир карда мешавад.

Барои таъмини суботи молиявии кишвар, то охири соли 2021 лоиҳаи Қоидаҳои барориш ва гардиши коғазҳои қиматноки давлатиро омода ва барои баррасӣ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад.

4. Таҳлили устувории қарз

На камтар аз як маротиба дар як сол тӯли тамоми давраи нақшаи ислоҳот (солҳои 2021-2023) гузаронидани таҳлили қарзи давлатӣ бо дарназардошти зарурати ҷалби маблағгузори иловагӣ барои анҷом додани сохтмони иншооти стратегии кишвар тавассути Сиёсати ҷалби қарзҳои ғайриимтиёзнок (NCBP) ва Сиёсати молиявии рушди устувор (SDFP) ба нақша гирифта шудааст. Дар натиҷа, тамоми хавфҳои имконпазир дар ҳолати ҷалби қарзҳои ғайриимтиёзнок барои нигоҳ доштани устувории молияи давлатӣ ба инобат гирифта мешаванд.

Дар баробари ин, то охири соли 2021 муайян ва таҳлил кардани монеаҳои мавҷуда дар самти рушди самараноки бозори аввалия ва такрорӣ коғазҳои қиматноки давлатӣ зарур мебошад, ки раванди рушди бозори дохилии молиявиро дар кишвар ба таври назаррас метезонад.

Дар ин замина, баланд бардоштани иқтисодии кормандони Вазорати молия барои таҳлили амиқи хароҷот, хавфҳои сандуқи қарзӣ ва ба роҳбарият манзур намудани вариантҳои гуногуни қарзгирӣ ҷиҳати баланд бардоштани сифати умумии стратегияи идоракунии қарз ҳамчун тадбири афзалиятнок дар доираи ин қисмат ва дар маҷмӯъ тамоми нақшаи миёнамуҳлати ислоҳот ҳисобида мешавад.